

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра екології, географії та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 11 «Людина і природа»

Галузь знань: 01 «Освіта / Педагогіка»

Освітня програма (спеціальність): 014 «Середня освіта (Географія)»

Рівень підготовки 2: магістри

Інститут педагогіки і психології РДГУ

Психолого-природничий факультет

Рівне
2019-2020 навчальний рік

Анотація дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Людина і природа» для здобувача вищої освіти (магістратура) за напрямом підготовки 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальністю 014 «Середня освіта (Географія)». Програма підготовлена на кафедрі екології, географії та туризму РДГУ. При підготовці РП використано матеріали Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна та інших ЗВО.

Мова навчання – українська.

Розробники: А.В. Лисиця, д.б.н., проф., С.М. Лико, к.с.-г. н., проф.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, географії та туризму
Протокол № 10 від «27» серпня 2019 року

Завідувач кафедри екології, географії та туризму проф. Лико Д.В.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету
Протокол № 5 від „ 27 ” серпня 2019 року.

Голова навчально-методичної комісії _____

(доц. Павелків В.Р.)
(прізвище та ініціали)

© ББК А.В. Лисиця, С.М. Лико, 2019 рік
© РДГУ, 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 6	01 «Освіта / Педагогіка»	Обов'язкова	
Модулів - 2	Спеціальність 014 «Середня освіта (Географія)»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Семестр	
Загальна кількість годин — 180		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 4 самостійної роботи студента — 8	Освітній рівень: магістр	28 год.	6 год.
		Практичні	
		32 год.	4 год.
		Самостійна робота студента	
		120 год.	170 год.
		З них аудиторна індивідуальна робота (AIP): 20 год.	
		Вид контролю: екзамен	
Передумови для вивчення дисципліни	Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Людина і природа» значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти попередньо опанував матеріал таких дисциплін як: «Загальна екологія», має базові знання з географії, біології, екології, геології, геоморфології, гідрології, метеорології і кліматології, ґрунтознавства, ландшафтознавства та ін.		

Примітка. Співвідношення аудиторних годин до самостійної роботи студента 1:2 (для денної форми навчання).

2. Мета, завдання, компетентності, програмні результати навчання

Мета навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Людина і природа» є формування у здобувачів ВО необхідності осмислення дуальної ролі людини в системі «суспільство-природа», місця людини як видової істоти, котра має певний набір ознак та взаємодій і вступає у речовинно-енергетичні й інформаційні взаємини з довкіллям, так і основної сили, що видозмінює довкілля.

Завдання навчальної дисципліни. Основні завдання вивчення дисципліни: узагальнення й систематизація знань студентів щодо: впливу екологічних факторів на організм людини, залежність стану здоров'я від факторів навколишнього середовища; впливу людини на навколишнє середовище; усвідомлення необхідності пошуку шляхів збалансованого розвитку системи «суспільство-природа».

3. Очікувані результати навчання

В процесі вивчення предмету студент повинен оволодіти такими знаннями і навичками:

- знати головні закономірності взаємодії людини і природи;
- еволюцію взаємовідносин людини і природного середовища;
- біологічні та соціальні потреби людини;
- вплив екологічних факторів на організм людини;
- вплив людини на довкілля;
- основні екологічні проблеми України і світу;
- уміти аналізувати реальну ситуацію, яка склалася внаслідок техногенного впливу на навколишнє середовище;
- моделювати небезпечні події та оцінювати рівень ризику;
- прогнозувати можливі зміни у характеристиках здоров'я людей під впливом динамічних змін зовнішнього середовища;
- застосовувати картографічні, математико-статистичні, соціально-гігієнічні методи контролю і управління в області екології людини.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми майбутні магістри при вивченні дисципліни повинні оволодіти наступними **компетентностями**:

ЗК 02. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії;

ЗК 09. Прагнення до здоров'я, благополуччя і безпеки та збереження навколишнього середовища;

ФК 05. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами;

ФК 08. Здатність до застосування та інтегрування знань і розумінь споріднених педагогічних, природничо-географічних та суспільно-географічних напрямів, спеціалізацій.

Забезпечення програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 3. Уміти описувати основні механізми функціонування природних і суспільних географічних систем, окремих її компонентів, класифікувати зв'язки і залежності між компонентами, уміти визначати причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються у просторових системах, абстрактно та аналітично мислити, генерувати ідеї.

ПРН 4. Знати особливості просторових відносин у природі та суспільстві, просторову диференціацію географічного середовища і соціально-економічної діяльності людини, функціональні і просторові зв'язки та взаємозалежності у системі «природа-населення-господарство» на різних територіальних рівнях.

ПРН 6. Знати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат конкретних галузей географії (у тому числі й на іноземній мові), їх теоретичні й емпіричні досягнення в

природничій та суспільній географії, порівнювати різні погляди на проблемні географічні питання.

ПРН 8. Уміти характеризувати регіони, ландшафти і місцевості, пояснювати їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та іншими географічними чинниками.

Міжпредметні зв'язки та їх реалізація при викладанні дисципліни. Дисципліна базується на отриманих знаннях таких фундаментальних наук як фізика, хімія, біологія, ґрунтознавство, загальна екологія, метеорологія, гідрологія, геологія та ін.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. ЛЮДИНА ЯК ПРИРОДНА ІСТОТА

Тема 1. Вступ. Взаємодія людини і природи: історія і сучасність. Мета та завдання курсу.

Тема 2. Здоров'я людини як комплексний показник стану людського суспільства.

Тема 3. Адаптація людини до умов навколишнього середовища.

Тема 4. Проблеми взаємодії людини і природи.

Тема 5. Взаємозв'язок здоров'я людини і чинників навколишнього середовища.

Тема 6. Вплив природного середовища на людину. Адаптогенні фактори.

Тема 7. Біоритми. Часова організація організму людини. Десинхроноз та його наслідки.

Тема 8. Людина як природно-соціальна істота. Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя.

Змістовий модуль 2. АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ПРИРОДУ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЛЮДИНИ

Тема 9. Забруднення та охорона навколишнього середовища. Екологічні проблеми атмосфери: парниковий ефект, руйнування озонового шару, смог, кислотні дощі, ядерна ніч і ядерна зима. Методи боротьби із забрудненнями атмосфери.

Тема 10. Нормування якості повітря та визначення концентрацій забруднювачів в атмосфері.

Тема 11. Екологічні проблеми гідросфери: споживання прісної води, забруднення вод, очищення стічних вод, контроль і управління якістю води.

Тема 12. Екологічні проблеми літосфери: забруднення ґрунтів, їх охорона; рекультивация порушених земель; охорона надр.

Тема 13. Екологічні проблеми біосфери: біорізноманітність та її збереження, заповідна справа в Україні, біоконсервація та екологічна мережа, раціональне використання фітоценозів та зооценозів.

Тема 14. Географічні особливості захворюваності населення. Аналіз територіальної диференціації захворюваності населення за демографічними показниками і показниками захворюваності.

Модуль 2. Самостійна робота, ІНДЗ

1. Медико-географічне районування світу. Ареали природних вогнищ інфекційних хвороб.

2. Поняття «епідемії», «пандемії».

3. Адаптивні властивості організму людини.

4. Аналіз захворюваності населення України за класами хвороб. Динаміка захворюваності населення України.

5. Особливості структури захворюваності населення. Характеристика природних вогнищ інфекційних хвороб в Україні та світі.

6. Еколого-збалансований розвиток людини і природи в Україні. Програма переходу України до збалансованого розвитку.
7. Екологічний рух в Україні. Роль громадських організацій в збереженні природи.
8. Органи охорони природи в Україні. Міжнародне співробітництво в галузі охорони рослинного біорізноманіття.
9. Екологізація виробництва і «зелені» технології. Екологічні аспекти військово-промислового комплексу.
10. Утилізація та перероблення промислових і побутових відходів в Україні.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
<u>МОДУЛЬ 1.</u>													
Змістовий модуль 1. ЛЮДИНА ЯК ПРИРОДНА ІСТОТА													
Тема 1. Вступ. Взаємодія людини і природи: історія і сучасність. Мета та завдання курсу.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4	
Тема 2. Здоров'я людини як комплексний показник стану людського суспільства.	7	2	2	–	1	2	6	2	–	–	–	4	
Тема 3. Адаптація людини до умов навколишнього середовища.	7	2	2	–	1	2	6	–	2	–	–	4	
Тема 4. Проблеми взаємодії людини і природи.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4	
Тема 5. Взаємозв'язок здоров'я людини і чинників навколишнього середовища.	7	2	2	–	1	2	6	2	–	–	–	4	
Тема 6. Вплив природного середовища на людину. Адаптогенні фактори.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4	
Тема 7. Біоритми. Часова організація організму людини. Десинхроноз та	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4	

його наслідки.												
Тема 8. Людина як природно-соціальна істота. Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4
Разом	56	16	16	–	8	16	38	4	2	–	–	32
Змістовий модуль 2. АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ПРИРОДУ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЛЮДИНИ												
Тема 9. Забруднення та охорона навколишнього середовища. Екологічні проблеми атмосфери: парниковий ефект, руйнування озонового шару, смог, кислотні дощі, ядерна ніч і ядерна зима. Методи боротьби із забрудненнями атмосфери.	7	2	2	–	1	2	6	2	–	–	–	4
Тема 10. Нормування якості повітря та визначення концентрацій забруднювачів в атмосфері.	7	2	2	–	1	2	–	–	2	–	–	4
Тема 11. Екологічні проблеми гідросфери: споживання прісної води, забруднення вод, очищення стічних вод, контроль і управління якістю води.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4
Тема 12. Екологічні проблеми літосфери: забруднення ґрунтів, їх охорона; рекультивація порушених земель; охорона надр.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4
Тема 13. Екологічні проблеми біосфери: біорізноманітність та її збереження, заповідна справа в Україні, біоконсервація та екологічна мережа, раціональне використання фітоценозів та зооценозів.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4

Тема 14. Географічні особливості захворюваності населення. Аналіз територіальної диференціації захворюваності населення за демографічними показниками і показниками захворюваності.	7	2	2	–	1	2	4	–	–	–	–	4
Разом	42	12	12	–	6	12	28	2	2	–	–	24
Модуль 2. Самостійна робота, ІНДЗ												
1. Медико-географічне районування світу. Ареали природних вогнищ інфекційних хвороб.	11		2		1	8	10	–	–	–	–	10
2. Поняття «епідемії», «пандемії».	8	–	–	–	1	7	10	–	–	–	–	10
3. Адаптивні властивості організму людини.	8	–	–	–	1	7	12	–	–	–	–	12
4. Аналіз захворюваності населення України за класами хвороб. Динаміка захворюваності населення України.	9	–	–	–	1	8	10	–	–	–	–	10
5. Особливості структури захворюваності населення. Характеристика природних вогнищ інфекційних хвороб в Україні та світі.	10	–	2	–	1	7	10	–	–	–	–	10
6. Еколого-збалансований розвиток людини і природи в Україні. Програма переходу України до збалансованого розвитку.	8	–	–	–	1	7	12	–	–	–	–	12
7. Екологічний рух в Україні. Роль громадських організацій в збереженні природи.	7	–	–	–	–	7	10	–	–	–	–	10
8. Органи охорони природи в Україні.	7	–	–	–	–	7	10	–	–	–	–	10

Міжнародне співробітництво в галузі охорони рослинного біорізноманіття.													
9. Екологізація виробництва і «зелені» технології. Екологічні аспекти військово-промислового комплексу.	7	–	–	–	–	7	10	–	–	–	–	–	10
10. Утилізація та перероблення промислових і побутових відходів в Україні.	7	–	–	–	–	7	10	–	–	–	–	–	10
Разом за модулем 2	82	–	4	–	6	72	104	–	–	–	–	–	104
Усього годин	180	28	32	–	20	100	180	6	4	–	–	–	170

6. Теми семінарських занять

Не передбачено

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія взаємовідносин людини і природи.	4
2	Вплив абіотичних факторів на організм людини. Виявлення особливостей дії абіотичних факторів на людину. Ознайомлення із сутністю понять «адаптація», «біоритми».	4
3	Порівняльна характеристика впливу абіотичних факторів з біотичними та антропогенними.	2
4	Аналіз екологічного стану окремих регіонів України: Загальний опис основних екологічних проблем в обраному регіоні.	4
5	Аналіз екологічного стану окремих регіонів України: Покомпонентна характеристика забруднення навколишнього середовища в обраному регіоні.	2
6	Аналіз екологічного стану окремих регіонів України: Просторовий аналіз обраного регіону з метою виявлення найбільш забруднених і найменш забруднених територій у його межах.	4
7	Географічні особливості захворюваності населення окремих регіонів світу (України) за класами хвороб.	2
8	Дослідження динаміки захворюваності населення обраного регіону за останні 10 років.	2
9	Розробка карти поширення захворюваності населення за окремими класами хвороб у досліджуваному регіоні.	2
10	Виявлення наявних зв'язків між забрудненням навколишнього середовища	2

	та рівнем загальної захворюваності населення в обраному регіоні.	
11	Формулювання висновків щодо причин інтенсивного поширення окремих класів хвороб в обраному регіоні.	2
12	Підсумкове заняття.	2
Разом		32

8. Теми лабораторних занять

Не передбачено

9. Самостійна робота

1. Опрацювання теми : Екологічне виокремлення людини як біологічної істоти.
2. Ознайомлення із стратегією і тактикою виживання людства, новими тенденціями цивілізаційного розвитку.
3. Опрацювання матеріалу за темами: Біологічні і соціальні потреби людини; антропоекологічні критерії якості навколишнього середовища.
4. Виявлення взаємозв'язків якості життя та екологічної безпеки. Ознайомлення з методами оцінки екологічного ризику.
5. Вивчення сутності й особливостей прояву генетичної адаптації, генетичних маніпуляцій; гена інженерія і біотехнологія.
6. Вивчення матеріалу за темою: роль генотипних і фенотипних особливостей у розповсюдженні патологій.
7. Виявлення взаємозв'язків між рівнем урбанізації і здоров'ям людини; ознайомлення із поняттям «Гіподинамія».
8. Вивчення впливу на стан здоров'я людини стресів та інших психологічних проблем, а також – куріння, алкоголізму, наркоманії.
9. Опрацювання матеріалу за темою: еколого-фізіологічні механізми терморегуляції в умовах жаркого клімату та особливості способу життя людини.
10. Опрацювання матеріалу за темою: Проблеми терморегуляції в умовах холодного клімату і холодових впливів на стан здоров'я людини.
11. Опрацювання матеріалу за темою: Екологічне навантаження.
12. Опрацювання матеріалу за темою: Нормування якості повітря та визначення концентрацій забрудників в атмосфері.
13. Опрацювання матеріалу за темою: Очищення стічних вод. Контроль і управління якістю води.
14. Опрацювання матеріалу за темою: Охорона ландшафтів України.
15. Опрацювання матеріалу за темою: Раціональне використання фітоценозів і зооценозів.
16. Опрацювання матеріалу за темою: Екологічні засади збереження біорізноманіття в Україні.
17. Опрацювання матеріалу за темою: Характеристика екологічної мережі України.
18. Опрацювання матеріалу за темою: Геохімічні природні фактори середовища. Порогові концентрації хімічних елементів.
19. Опрацювання матеріалу за темою: Природно-ендемичні захворювання. Взаємодія з біоб'єктами. Вчення про природні осередки хвороб.
20. Опрацювання матеріалу за темою: Історія глобальних епідемій людини. Війни та епідемії. Сучасні глобальні і регіональні епідеміологічні особливості.
21. Опрацювання матеріалу за темою: Класифікація хвороб і патологічних станів за ступенем і характером залежності від факторів навколишнього середовища. Концепція природних передумов хвороб.
22. Опрацювання матеріалу за темою: Сучасний стан та тенденції розвитку українських екологічних організацій.

23. Опрацювання матеріалу за темою: Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України.
24. Опрацювання матеріалу за темою: Охорона біорізноманіття: порівняльний аналіз законодавства ЄС і України.
25. Опрацювання матеріалу за темою: Екологічний рух: світовий досвід та українські реалії.
26. Еколого-господарська характеристика системи тепlopостачання міст України.
27. Еколого-господарська характеристика системи газопостачання міст України.
28. Особливості проведення фітомеліорації в містах.
29. Методичні засади здійснення моніторингу якості міського середовища.
30. Аналіз правових документів, що регулюють стан міського середовища.

10. Індивідуальні завдання

1. Медико-географічне районування світу. Арعали природних вогнищ інфекційних хвороб.
2. Поняття «епідемії», «пандемії».
3. Адаптивні властивості організму людини.
4. Аналіз захворюваності населення України за класами хвороб. Динаміка захворюваності населення України.
5. Особливості структури захворюваності населення. Характеристика природних вогнищ інфекційних хвороб в Україні та світі.
6. Еколого-збалансований розвиток людини і природи в Україні. Програма переходу України до збалансованого розвитку.
7. Екологічний рух в Україні. Роль громадських організацій в збереженні природи.
8. Органи охорони природи в Україні. Міжнародне співробітництво в галузі охорони рослинного біорізноманіття.
9. Екологізація виробництва і «зелені» технології. Екологічні аспекти військово-промислового комплексу
10. Утилізація та перероблення промислових і побутових відходів в Україні.

11. Методи навчання

- МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття);
МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);
МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.

12. Методи оцінювання результатів навчання

- МО1 – екзамен;
МО2 – усне або письмове опитування;
МО4 – тестування;
МО6 – реферати, есе;
МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

13. Засоби діагностики результатів навчання

Екзамен, аналітичні звіти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

14. Критерії оцінювання результатів навчання

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: екзамен.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вмє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вмє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	Відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре	
74-81	C	Добре	здобувач вищої освіти вмє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	Задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задовільно	
60-63	E	Достатньо	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні,			

			вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	не зараховано

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних робіт; оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій тощо.

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового модульного контролю) за графіком екзаменаційної сесії.

Підсумковий бал виставляється за результатами заліку (проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни) і поточного модульного контролю.

15. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни «Людина і природа»

Модуль 1.							Модуль 2. Самостійна робота та ІНДЗ	Екзамен	Сума	
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2							
T1-3	T4-5	T6-8	T9	T10	T11	T12	T13-14	14	30	100
12	8	12	4	4	4	4	8			
Модульний контроль - 32			Модульний контроль - 24							

16. Методичне забезпечення

Таблиці навчальні, методичні рекомендації з підготовки індивідуальних завдань і виконання самостійної роботи, презентації за темами, навчальна, методична і наукова література згідно списку, що додається.

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, інше обладнання для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,

- виконання завдань практичної роботи,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль),
- АР.

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

17. Питання для підготовки до підсумкового контролю

- В чому полягають основні проблеми і перспективи розвитку екологічного руху в Україні?
- В чому сутність ноосферних принципів вирішення проблем гармонійного співіснування суспільства і природи?
- Металургійний комплекс. Вплив на довкілля.
- Агропромисловий комплекс. Вплив на довкілля.
- Будівництво. Вплив на довкілля.
- Що передбачає раціональне використання фітоценозів і зооценозів?
- Як представлені природно-ендемичні захворювання для території України?
- Що таке адаптація?
- Що таке біоритми?
- Чи вірно твердження, що спосіб життя є найвпливовішим фактором ризику для здоров'я людини? Обґрунтувати.
- Чи вірно твердження, що у сучасному світі десинхроз (десинхронізації біологічних ритмів) та його наслідки є неодмінними супутниками людини? Обґрунтувати.
- Антропогенні чинники впливу на організм людини.
- Абіотичні чинники впливу на організм людини.
- Біотичні чинники впливу на організм людини.
- Правові документи, що регулюють стан міського середовища.
- Екологічні засади збереження біорізноманіття в Україні.
- Охорона ландшафтів України.

18. Рекомендована література

Основна:

1. Білявський Г.О. Основи екології: Підручник / Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. – К.: Либідь, 2004. – С. 328-358.
2. Запольський А.К. Основи екології: Підручник / А.К. Запольський, А.І. Салюк. – К.: Вища шк., 2001. – 358 с.
3. Мягченко О.П. Основи екології / О.П. Мягченко. – 2010.
4. Злобін Ю.А. Основи екології / Ю.А. Злобін. – К.: Лібра, 1998. – 249 с.
5. Корсак К.В. Основи екології / К.В. Корсак, О.В. Плахотнік. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.
6. Кучерявий В.П. Екологія / В.П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2000. – 500 с.
7. Адаменко О., Рудько Г. Екологічна геологія. Підручник для студентів вузів. – К.: Манускрипт, 1998. – 370 с.
8. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів / Затв. Наказом МОЗ України від 19.06.1996 № 173. – К., 1996.
9. Ковальчук П.І. Моделювання і прогнозування стану навколишнього середовища. - К.: Либідь, 2003. - 208 с.
10. Людина і світ в інноваційних педагогічних технологіях :навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. І. Луцан. Київ : Слово, 2012.

11. Людина і світ з методикою викладання : навч.-метод. комплекс / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Кам'янець-Подільський ун-т ім. І. Огієнка, Пед. ф-т, Каф. мат. і природознавства з методикою викладання ; уклад. С. І. Бацей. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2012.
12. Методика викладання освітньої галузі "Людина і світ" : навч. посібник/ О. О. Ліннік. Київ, 2010.

Допоміжна:

1. Горев Л.Н., Пелешенко В.И. Методика оптимизации природной среды обитания. - К.: Либидь, 1992. - 232 с.
2. Білявський Г.О. Основи екології / Г.О. Білявський, Л.І. Бутченко, В.М. Навроцький. – К.: Лібра, 2002. – 352 с.
3. Білявський Г.О. Основи загальної екології / Г.О. Білявський, М.М. Падун, Р.С. Фурдуй. – К.: Либидь, 1995. – 368 с.
4. Дерій С.І., Ілюха В.О. Основи екології \ С.І. Дерій, В. . Ілюха. – К.: Фотосоціоцентр, 2000. – 200 с.
5. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посібник / В.С. Джигирей. – К.: Знання, КОО, 2000. – 203 с.
6. Заставний Ф.Д. Географія України / Ф.Д. Заставний. – Львів: Світ, 1990. – 860 с.
7. Зербіно Д. Екологічні катастрофи у світі та в Україні / Дмитро Зербіно, Мечислав Гжегоцький. – Львів: БаК, 2005. – 280 с.
8. Барановський В.А. Екологічний атлас України / В.А. Барановський. – К.: 2000. – 42 с.
9. Моисеев Н.Н., Александров В.В. Человек и биосфера: опыт системного анализа и эксперименты с моделями. - М.: Наука, 1985. - 272 с.
10. Назарук М.М. Основи екології та соціоекології. - Львів: Афіша, 1999. - 116 с.

19. Інформаційні (інтернет) ресурси

- <http://www.kegt-rshu.in.ua/> - сайт кафедри екології, географії та туризму РДГУ.
- <http://library.rshu.edu.ua> - електронна бібліотека РДГУ.
- <https://menr.gov.ua> - сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України
- <https://menr.gov.ua/timeline/Nacionalna-ekologichna-politika.html> - Національна екологічна політика
- Журнал "Зелений світ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.greenworld.com.ua.
- Спілка сприяння сталому розвитку Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wgti.com.ua.
- Державна природоохоронна адміністрація України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nto.org.ua.
- Міністерство енергетики та захисту довкілля. Екологічний моніторинг. <https://menr.gov.ua/timeline/Ekologichniy-monitoring.html>
- Всесвітня природоохоронна організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.world-ecol.org/ruso/.
- Проблеми державної системи екологічного моніторингу в Україні та шляхи їх подолання. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1038/>

Робоча програма «Людина і природа»

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__ - 20__

навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___

Завідувач кафедри _____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___

Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма «Людина і природа»

Перезатверджена без змін та доповнень (зі змінами та доповненнями) на 20__ - 20__

навчальний рік на засіданні кафедри _____

Розділ робочої програми навчальної дисципліни	Зміни і доповнення

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___

Завідувач кафедри _____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___

Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	ОК 11 «Людина і природа»
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	6 кредитів ЄКТС, всього 180 год., з них 28 лекційних, 32 практичних, 120 самостійна робота
Вид підсумкового контролю	екзамен
Викладач	к.с.-г. н., проф. Лико Сергій Михайлович д.б.н., проф. Лисиця Андрій Валерійович
Профайл викладача (ів) на сайті кафедри, в соцмережі	http://www.kegt-rshu.in.ua
Е-mail викладача:	andriy.lysytsya@rshu.edu.ua sergij.lyko@rshu.edu.ua
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	сайт кафедри екології, географії та туризму РДГУ: http://www.kegt-rshu.in.ua
Мова викладання	українська
Консультації	Очні консультації: понеділок, 12 ⁰⁰ , кафедра екології, географії та туризму Он-лайн консультації: понеділок, 15 ⁰⁰ , Viber, +38063-369-2867

Рівне
2019-2020 навчальний рік

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Людина і природа» має важливе значення. При її вивченні студент засвоює розуміння місця і ролі людини в системі «суспільство-природа». Здобувач ВО узагальнює й систематизує знання щодо впливу екологічних факторів на організм людини, залежність стану здоров'я від факторів навколишнього середовища, впливу людини на навколишнє середовище, усвідомлює необхідності пошуку шляхів збалансованого розвитку системи «суспільство-природа».

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 6	01 «Освіта / Педагогіка»	Обов'язкова	
Модулів - 2	Спеціальність 014 «Середня освіта (Географія)»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Семестр	
Загальна кількість годин — 180		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 4 самостійної роботи студента — 8	Освітній рівень: магістр	Лекції	
		28 год.	6 год.
		Практичні	
		32 год.	4 год.
		Самостійна робота студента	
		120 год.	170 год.
		З них аудиторна індивідуальна робота (АІР): 20 год.	
Вид контролю: екзамен			

Передумови вивчення дисципліни для формування програмних результатів навчання та компетентностей

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Людина і природа» значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти попередньо опанував матеріал таких дисциплін як: «Загальна екологія», має базові знання з географії, біології, екології, геології, геоморфології, гідрології, метеорології і кліматології, ґрунтознавства, ландшафтознавства та ін.

Навчальна дисципліна «Людина і природа» має важливе значення. При її вивченні студент засвоює розуміння місця і ролі людини в системі «суспільство-природа». Здобувач ВО узагальнює й систематизує знання щодо впливу екологічних факторів на організм людини, залежність стану здоров'я від факторів навколишнього середовища, впливу людини на навколишнє середовище, усвідомлює необхідності пошуку шляхів збалансованого розвитку системи «суспільство-природа».

На самостійну діяльність здобувачів вищої освіти відведено 2/3 від усієї кількості годин визначених для навчальної дисципліни, теми наведено в робочій програмі дисципліни.

Мета і завдання дисципліни

Мета навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Людина і природа» є формування у здобувачів ВО необхідності осмислення дуальної ролі людини в системі «суспільство-природа», місця людини як видової істоти, котра має певний набір ознак та взаємодій і вступає у речовинно-енергетичні й інформаційні взаємини з довкіллям, так і основної сили, що видозмінює довкілля.

Завдання навчальної дисципліни. Основні завдання вивчення дисципліни: узагальнення й систематизація знань студентів щодо: впливу екологічних факторів на організм людини, залежність стану здоров'я від факторів навколишнього середовища; впливу людини на навколишнє середовище; усвідомлення необхідності пошуку шляхів збалансованого розвитку системи «суспільство-природа».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми майбутні магістри при вивченні дисципліни повинні оволодіти наступними **компетентностями**:

ЗК 02. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії;

ЗК 09. Прагнення до здоров'я, благополуччя і безпеки та збереження навколишнього середовища;

ФК 05. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами;

ФК 08. Здатність до застосування та інтегрування знань і розумінь споріднених педагогічних, природничо-географічних та суспільно-географічних напрямів, спеціалізацій.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Уміти описувати основні механізми функціонування природних і суспільних географічних систем, окремих її компонентів, класифікувати зв'язки і залежності між компонентами, уміти визначати причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються у просторових системах, абстрактно та аналітично мислити, генерувати ідеї.

ПРН 4. Знати особливості просторових відносин у природі та суспільстві, просторову диференціацію географічного середовища і соціально-економічної діяльності людини, функціональні і просторові зв'язки та взаємозалежності у системі «природа-населення-господарство» на різних територіальних рівнях.

ПРН 6. Знати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат конкретних галузей географії (у тому числі й на іноземній мові), їх теоретичні й емпіричні досягнення в природничій та суспільній географії, порівнювати різні погляди на проблемні географічні питання.

ПРН 8. Уміти характеризувати регіони, ландшафти і місцевості, пояснювати їх особливості і взаємозв'язки, сформовані географічним положенням та іншими географічними чинниками.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- знати головні закономірності взаємодії людини і природи;
- еволюцію взаємовідносин людини і природного середовища;
- біологічні та соціальні потреби людини;
- вплив екологічних факторів на організм людини;
- вплив людини на довкілля;
- основні екологічні проблеми України і світу;

Вміти:

- уміти аналізувати реальну ситуацію, яка склалася внаслідок техногенного впливу на навколишнє середовище;
- моделювати небезпечні події та оцінювати рівень ризику;
- прогнозувати можливі зміни у характеристиках здоров'я людей під впливом динамічних змін зовнішнього середовища;
- застосовувати картографічні, математико-статистичні, соціально-гігієнічні методи контролю і управління в області екології людини.

Дидактична карта дисципліни

Тема заняття, кількість годин	Форма діяльності	Методи навчання і оцінювання	Оцінювання аудиторної роботи	Завдання самостійної і домашньої роботи, год.	Література, інформаційний ресурс	Оцінювання самостійної, домашньої роботи	Термін виконання самостійної роботи
Змістовий модуль 1. ЛЮДИНА ЯК ПРИРОДНА ІСТОТА							
Тема лекції №1. Вступ. Взаємодія людини і природи: історія і сучасність. Мета та завдання курсу. 2 год. Практична 1. Історія взаємовідносин людини і природи. 4 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3 МО 2, 6, 7	2 бали	Поняття «епідемії», «пандемії».	1, 12	2 бали	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №2. Здоров'я людини як комплексний показник стану людського суспільства. 2 год. Практична 2. Вплив абіотичних факторів на організм людини. Виявлення особливостей дії абіотичних факторів на людину. Ознайомлення із сутністю понять «адаптація», «біоритми». 4 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 4 МО 2, 6, 7	2	Медико-географічне районування світу. Арعали природних вогнищ інфекційних хвороб.	2, 13	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №3. Адаптація людини до умов навколишнього середовища. 2 год. Практична 3. Порівняльна характеристика впливу абіотичних факторів з біотичними та антропогенними. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 6 МО 2, 6, 7	2	Особливості структури захворюваності населення. Характеристика природних вогнищ інфекційних хвороб в Україні та світі.	4,15	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №4. Проблеми взаємодії людини і природи. 2 год. Практична 4. Аналіз екологічного стану окремих регіонів України: Загальний опис основних екологічних проблем в	Лекція Практична	МН 1, 2, 3 МО 2, 6, 7	2	Еколого-збалансований розвиток людини і природи в Україні. Програма переходу України до збалансованого розвитку.	3, 14	2	До проведення наступного аудиторного заняття

обраному регіоні. 4 год.							
Тема лекції №5. Взаємозв'язок здоров'я людини і чинників навколишнього середовища. 2 год. Практична 5. Аналіз екологічного стану окремих регіонів України: Покомпонентна характеристика забруднення навколишнього середовища в обраному регіоні. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 5 МО 2, 6, 8, 9	2	Екологічний рух в Україні. Роль громадських організацій в збереженні природи.	5, 16	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №6. Вплив природного середовища на людину. Адаптогенні фактори. 2 год. Практична 6. Аналіз екологічного стану окремих регіонів України: Просторовий аналіз обраного регіону з метою виявлення найбільш забруднених і найменш забруднених територій у його межах. 4 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 5 МО 2, 6, 8, 9	2	Опрацювання матеріалу за темою: Природно-ендемичні захворювання. Взаємодія з біооб'єктами. Вчення про природні осередки хвороб.	6, 17, 24	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №7. Біоритми. Часова організація організму людини. Десинхроноз та його наслідки. 2 год. Практична 7. Географічні особливості захворюваності населення окремих регіонів світу (України) за класами хвороб. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Аналіз захворюваності населення України за класами хвороб. Динаміка захворюваності населення України.	7, 18, 25	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №8. Людина як природно-соціальна істота. Природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя. 2 год. Практична 8. Дослідження динаміки захворюваності населення обраного регіону за останні 10 років. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Органи охорони природи в Україні. Міжнародне співробітництво в галузі охорони рослинного біорізноманіття.	8, 19, 26	2	Не більше 7 днів після проведення модульного контролю

Змістовий модульний контроль	Оцінювання програмних результатів навчання	МО 2,4,6,7,9			1-10		
Змістовий модуль 2. АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ПРИРОДУ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЛЮДИНИ							
Тема лекції №9. Забруднення та охорона навколишнього середовища. Екологічні проблеми атмосфери: парниковий ефект, руйнування озонового шару, смог, кислотні дощі, ядерна ніч і ядерна зима. Методи боротьби із забрудненнями атмосфери. 2 год. Практична 9. Розробка карти поширення захворюваності населення за окремими класами хвороб у досліджуваному регіоні. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Екологізація виробництва і «зелені» технології. Екологічні аспекти військово-промислового комплексу.	9, 20, 27	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №10. Нормування якості повітря та визначення концентрацій забруднювачів в атмосфері. 2 год. Практична 10. Виявлення наявних зв'язків між забрудненням навколишнього середовища та рівнем загальної захворюваності населення в обраному регіоні. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Утилізація та перероблення промислових відходів в Україні.	10, 23, 31	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №11. Екологічні проблеми гідросфери: споживання прісної води, забруднення вод, очищення стічних вод, контроль і управління якістю води. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Утилізація та перероблення побутових відходів в Україні.	11, 27, 31	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №12. Екологічні проблеми літосфери: забруднення ґрунтів, їх охорона; рекультивация порушених земель; охорона надр. 2 год. Практична 11. Формулювання висновків щодо причин інтенсивного	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Аналіз нормативно-правових документів, що регулюють стан середовища.	12, 28, 20	2	До проведення наступного аудиторного заняття

поширення окремих класів хвороб в обраному регіоні. 2 год.							
Тема лекції №13. Екологічні проблеми біосфери: біорізноманітність та її збереження, заповідна справа в Україні, біоконсервація та екологічна мережа, раціональне використання фітоценозів та зооценозів. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Методичні засади здійснення моніторингу якості міського середовища.	13, 29, 32	2	До проведення наступного аудиторного заняття
Тема лекції №14. Географічні особливості захворюваності населення. Аналіз територіальної диференціації захворюваності населення за демографічними показниками і показниками захворюваності. Практична 12. Підсумкове заняття. 2 год.	Лекція Практична	МН 1, 2, 3, 5, 6 МО 2, 7, 9	2	Адаптивні властивості організму людини.	1-5	2	Не більше 7 днів після проведення модульного контролю
Підсумковий контроль	Тестування, презентації, екзамен	МО 1,4,7	30	Ознайомлення із стратегією і тактикою виживання людства, новими тенденціями цивілізаційного розвитку.	Виконання СРС і ІНДЗ, захист	14	

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, інше обладнання для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань практичної роботи,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль),
- АР.

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

Політика дисципліни

При організації освітнього процесу здобувачі вищої освіти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про практики, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти. Кожен викладач ставить здобувачам вищої освіти систему вимог та правил поведінки здобувачів вищої освіти на заняттях, доводить до їх відома методичні рекомендації щодо виконання різних видів робіт. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність під час практичного заняття; (не)допустимість пропусків та запізнь на заняття; правила користування мобільним телефоном, планшетом

чи іншими мобільними пристроями під час заняття; відповідальність за несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Політика доброчесності

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну або індивідуальну роботу повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Основні складові політики доброчесності:

- Скласти всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.
- Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.
- Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів.
- Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: екзамен.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	Відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре	
74-81	C	Добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	Задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного	Середній	Задо-	

			матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	(репродуктивний)	вільно	
60-63	E	Достатньо	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	не зараховано

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних робіт; оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій тощо.

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового модульного контролю) за графіком екзаменаційної сесії.

Підсумковий бал виставляється за результатами заліку (проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни) і поточного модульного контролю.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни «Людина і природа»

Модуль 1.								Модуль 2. Самостійна робота та ІНДЗ	Екзамен	Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2						
T1-3	T4-5	T6-8	T9	T10	T11	T12	T13-14	14	30	100
12	8	12	4	4	4	4	8			
Модульний контроль - 32				Модульний контроль - 24						

Питання для підготовки до підсумкового контролю

- В чому полягають основні проблеми і перспективи розвитку екологічного руху в Україні?

- В чому сутність ноосферних принципів вирішення проблем гармонійного співіснування суспільства і природи?
- Металургійний комплекс. Вплив на довкілля.
- Агропромисловий комплекс. Вплив на довкілля.
- Будівництво. Вплив на довкілля.
- Що передбачає раціональне використання фітоценозів і зооценозів?
- Як представлені природно-ендемичні захворювання для території України?
- Що таке адаптація?
- Що таке біоритми?
- Чи вірно твердження, що спосіб життя є найвпливовішим фактором ризику для здоров'я людини? Обґрунтувати.
- Чи вірно твердження, що у сучасному світі десинхроз (десинхронізації біологічних ритмів) та його наслідки є неодмінними супутниками людини? Обґрунтувати.
- Антропогенні чинники впливу на організм людини.
- Абіотичні чинники впливу на організм людини.
- Біотичні чинники впливу на організм людини.
- Правові документи, що регулюють стан міського середовища.
- Екологічні засади збереження біорізноманіття в Україні.
- Охорона ландшафтів України.

Рекомендована література (основна, додаткова) та інформаційні ресурси

1. Білявський Г.О. Основи екології: Підручник / Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. – К.: Либідь, 2004. – С. 328-358.
2. Запольський А.К. Основи екології: Підручник / А.К. Запольський, А.І. Салюк. – К.: Вища шк., 2001. – 358 с.
3. Мягченко О.П. Основи екології / О.П. Мягченко. – 2010.
4. Злобін Ю.А. Основи екології / Ю.А. Злобін. – К.: Лібра, 1998. – 249 с.
5. Корсак К.В. Основи екології / К.В. Корсак, О.В. Плахотнік. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.
6. Кучерявий В.П. Екологія / В.П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2000. – 500 с.
7. Адаменко О., Рудько Г. Екологічна геологія. Підручник для студентів вузів. – К.: Манускрипт, 1998. – 370 с.
8. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів / Затв. Наказом МОЗ України від 19.06.1996 № 173. – К., 1996.
9. Ковальчук П.І. Моделювання і прогнозування стану навколишнього середовища. - К.: Либідь, 2003. - 208 с.
10. Людина і світ в інноваційних педагогічних технологіях :навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. І. Луцан. Київ : Слово, 2012.
11. Людина і світ з методикою викладання : навч.-метод. комплекс / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Кам'янець-Подільський ун-т ім. І. Огієнка, Пед. ф-т, Каф. мат. і природознавства з методикою викладання ; уклад. С. І. Бацей. Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2012.
12. Методика викладання освітньої галузі "Людина і світ" : навч. посібник/ О. О. Ліннік.
13. Горев Л.Н., Пелешенко В.И. Методика оптимизации природной среды обитания. - К.: Либідь, 1992. - 232 с.
14. Білявський Г.О. Основи екології / Г.О. Білявський, Л.І. Бутченко, В.М. Навроцький. – К.: Лібра, 2002. – 352 с.
15. Білявський Г.О. Основи загальної екології / Г.О. Білявський, М.М. Падун, Р.С. Фурдуй. – К.: Либідь, 1995. – 368 с.
16. Дерій С.І., Ілюха В.О. Основи екології \ С.І. Дерій, В. . Ілюха. – К.: Фотосоціоцентр, 2000. – 200 с.

17. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навч. посібник / В.С. Джигирей. – К.: Знання, КОО, 2000. – 203 с.
18. Заставний Ф.Д. Географія України / Ф.Д. Заставний. – Львів: Світ, 1990. – 860 с.
19. Зербіно Д. Екологічні катастрофи у світі та в Україні / Дмитро Зербіно, Мечислав Гжегоцький. – Львів: БаК, 2005. – 280 с.
20. Барановський В.А. Екологічний атлас України / В.А. Барановський. – К.: 2000. – 42 с.
21. Моисеев Н.Н., Александров В.В. Человек и биосфера: опыт системного анализа и эксперименты с моделями. - М.: Наука, 1985. - 272 с.
22. Назарук М.М. Основи екології та соціоекології. - Львів: Афіша, 1999. - 116 с.
23. <http://www.kegt-rshu.in.ua/> - сайт кафедри екології, географії та туризму РДГУ.
24. <http://library.rshu.edu.ua> - електронна бібліотека РДГУ.
25. <https://menr.gov.ua> - сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України
26. <https://menr.gov.ua/timeline/Nacionalna-ekologichna-politika.html> - Національна екологічна політика
27. Журнал "Зелений світ" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.greenworld.com.ua.
28. Спілка сприяння сталому розвитку Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wgttdi.com.ua.
29. Державна природоохоронна адміністрація України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nto.org.ua.
30. Міністерство енергетики та захисту довкілля. Екологічний моніторинг. <https://menr.gov.ua/timeline/Ekologichniy-monitoring.html>
31. Всесвітня природоохоронна організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.world-ecol.org/ruso/.
32. Проблеми державної системи екологічного моніторингу в Україні та шляхи їх подолання. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1038/>